

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Праця в операційні – це важкий, виснажливий, емоційно напружений комплекс заходів, спрямований для відновлення здоров'я, або врятування життя людини. В цьому процесі велику і відповідальну роль належить операційні медсестрі. Від рівня її знань, професійної підготовки в багатьох випадках залежить успіх операції, а іноді і життя людини. Операційна медсестра повинна усвідомити свою відповідальність перед приготуванням до операції, а також в її час проведення, тому вимоги до професійної підготовки постійно зростають. Медсестра повинна пам'ятати, що хірургія, як наука, постійно розвивається, змінюються тактичні і операційні підходи. В останні роки в хірургічну практику увійшли нові технології, які ставлять підвищені вимоги до операційних медсестер щодо рівня їх знань, вмінь та практичних навичок.

Термін навчання на циклі спеціалізації – 2 місяці (288 години).

Метою циклу спеціалізації операційних та старших операційних медсестер є навчання та засвоєння навичок організації роботи операційного блоку в підготовці та участі в операціях, удосконалення їх майстерності, одержання інформації про новітні досягнення в хірургії, участі в операціях, а також в постійному прагненні в самоосвіті.

Основними формами навчання є лекції, практичні заняття під керівництвом викладача та семінарські заняття, які охоплюють всі основні розділи хірургії. На теоретичних заняттях слухачі одержують інформацію про хірургічні захворювання та сучасні досягнення в хірургії, новітні підходи щодо діагностики, показань до операцій та їх методи. Особлива увага звертається на моральні, правові, юридичні, етичні і деонтологічні аспекти в діяльності операційної медсестри. Окремо звертається увага на вмінні медсестри надати медичну допомогу при невідкладних станах. Дуже важливо знати медичну психологію з основами біоетики, інфекційну безпеку, інфекційний контроль та інфекційна безпека, основи медичної інформатики.

Практичні заняття проводяться за груповим принципом на базах обласних і міських хірургічних відділів лікарень.

Основною метою практичних занять є ознайомлення та оволодіння організацією роботи, сучасними хірургічними інструментами, методами лікування хворих, пов'язаних як з захворюваннями так і травмами, та засвоїти методики при виконанні операційних втручань. Операційна медсестра повинна вміти приготувати операційну до операції, необхідний інструментарій, та допоміжними засобами до операції. Знати топографічну анатомію ділянки хірургічного втручання та етапи операції. Крім того, навчити її активній і кваліфікованій участі при виконанні ургентних та планових операцій, залучати медсестер до участі в підготовці та обговоренні хворого до операції.

Звертається особлива увага операційної медсестри на ретельне дотримання в операційному блоці чи перев'язувальних, правил асептики і антисептики.

На семінарських заняттях виносяться актуальні питання хірургічної інфекції, трансфузіології. Форма їх проведення може бути у вигляді доповідей – рефератів, дискусій за т.зв. круглим столом.

Контроль засвоєного матеріалу здійснюється на практичних заняттях шляхом опитуванням, вирішення ситуаційних та тестових завдань.

У програму інтегровані години суміжних дисциплін з невідкладної медичної допомоги, природного планування сім'ї, інфекційної безпеки, інфекційного контролю, медичної психології з основами біоетики, основ медичної інформатики.

Після закінчення навчання слухачі складають екзамен з використанням тестових завдань.

Метою циклу спеціалізації “Операційних та старших операційних медсестер” є:

- навчання та засвоєння навичок в організації підготовки та участі в операціях;
- ознайомлення з новими технологіями операційних втручань у хворих з хірургічною патологією та травматичними ураженнями;
- загострити увагу на їх відповідальність за технічне та інструментальне забезпечення операції.

Основними **завданнями** є:

- навчитися організаційним, технічним та методичним підходам в час виконання операційного втручання на різних ділянках людського організму;
- засвоїти назви, об'єми, види традиційних та сучасних операційних втручань;
- приготувати інструментальне, технічне і медикаментозне забезпечення;
- дотримання санітарно-гігієнічного режиму, правил асептики і антисептики та поведінки в операційному блоці.

Згідно кваліфікаційних характеристик професій **слухачі повинні вміти:**

- організувати і підготувати операційні приміщення для проведення операційного втручання;
- зробити необхідний підбір інструментів, лікарських та технічних засобів;

- забезпечити відповідне освітлення операційної ділянки;
- приготувати засоби для надання відповідного положення хворого на операційному столі та їх фіксації;
- приготувати операційне поле.

Після вивчення курсу слухачі повинні *знати*:

- права, обов'язки та відповідальність медсестер;
- назву операції та її об'єм, термін виконання;
- як приготувати хворого до операції;
- інструментальне і технічне їх забезпечення;
- топографічну анатомію операційної ділянки;
- етапи операції;
- можливі ускладнення в час операції та їх профілактику.

Предметна (циклова) комісія має право вносити зміни до навчальної програми (15 %) залежно від організаційних і технічних можливостей, напрямів наукових досліджень, екологічних особливостей регіону, але відповідно до вимог кінцевих цілей.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
цикл спеціалізації – 2 місяці (288 годин)

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Семінари
1	2	3	4	5	6
I	Хірургія	252	68	180	4
1.1.	Основи практичної діяльності операційних медичних сестер і старших операційних сестер	2	2		
1.2.	Нарис історії в хірургії. Організація хірургічної допомоги в Україні. Рівень та досягнення сучасної хірургії, стандарти в хірургії	4	4		
1.3.	Правові, юридичні та етико-деонтологічні аспекти в діяльності операційної та старшої операційної медсестри. Права пацієнта	2	2		
1.4.	Організація роботи операційного блоку поліклініки і стаціонару. Обов'язки старшої і чергової медсестри	8	2	6	
1.5.	Хірургічна інфекція її види та профілактика. Специфічна та гнилісна інфекція. ВІЛ і СНІД в хірургії	16	6	8	2
1.6.	Асептика і антисептика в операційному блоці	10	2	8	
1.7.	Знеболення в хірургії	10	2	8	
1.8.	Передопераційний і операційний періоди	6	2	4	
1.9.	Післяопераційний період	6	2	4	
1.10.	Десмургія	6		6	
1.11.	Рани	10	2	8	
1.12.	Кровотечі	8	2	6	
1.13.	Сучасні трансфузійні засоби та переливання крові	10		8	2
1.14.	Фармакологічні засоби та препарати в хірургії	6	2	4	
1.15.	Основи інтенсивної терапії та реанімації	6	2	4	
1.16.	Операційне лікування хірургічних захворювань	126	28	98	
1.17.	Травматичні ушкодження	8	4	4	
1.18.	Термічні ушкодження	6	2	4	
II	Невідкладна медична допомога	16	10	6	
2.1.	Принципи і порядок надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі	16	10	6	

1	2	3	4	5	6
III	Інфекційна безпека, інфекційний контроль	6	6		
VI	Природне планування сім'ї	6	6		
4.1.	Біологічні основи плідності жінки і чоловіка	2	2		
4.2.	Природні методи розпізнавання плідності	4	4		
V	Медична психологія з основами біомедичної етики	4	4		
5.1.	Психологія та етика в медсестринстві. Моральність людських дій в біологічній галузі та охороні здоров'я	2	2		
5.2.	Психологічні аспекти спілкування	2	2		
VI	Основи медичної інформатики	2		2	
6.1.	Використання комп'ютерної техніки в медицині	2		2	
	Екзамен	2	2		
	Всього:	288	98	186	4

Примітка. Години для семінарських занять слухачів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

ЗМІСТ
РОЗДІЛ I
ХІРУРГІЯ

1.1. Основи практичної діяльності операційних та старших операційних медсестер

Лекція

Вивчення медсестринського процесу (згідно з стандартами Європейського Регіонального Бюро ВООЗ).

Етапи медсестринського процесу:

1. Оцінка потреб людини і необхідних для медсестринського догляду ресурсів.
2. Медсестринська діагностика.
3. Планування роботи по задоволенню потреб.
4. Реалізація запланованого медсестринського догляду (план медсестринського догляду).
5. Оцінка результатів і зворотний зв'язок.

1.2. Нарис історії хірургії. Організація хірургічної допомоги в Україні. Рівень та досягнення сучасної хірургії, стандарти в хірургії

Лекції

Короткий нарис історії хірургії. Значення вчень Гіппократа, Цельса, Лістера Земельвейса, Пастера, Більрота, Пирогова та інших у розвитку хірургії. Вклад українських вчених М.В. Скліфосовського, В.О. Караваєва, М.М. Волковича, О.П. Кримова, Г.П. Ковтуновича, М.М. Амосова, О.О. Шалімова, М.В. Даниленка, Г.Г. Караванова, В.Д. Братуся, М.П. Павловського у досягненні сучасної хірургії.

Види медичної допомоги (поліклінічна, стаціонарна – планова і невідкладна, спеціалізована) та їх обсяг на різних етапах надання. Новітні технології в хірургії.

1.3. Правові, юридичні та етико-деонтологічні аспекти в діяльності операційної медсестри. Права пацієнта

Лекції

Конституція України про права людини та основи законодавств України про охорону здоров'я. Клятва Гіппократа Медична таємниця, помилки в хірургії, юридична, адміністративна та моральна відповідальність операційної медсестри. Службові обов'язки, допуск до роботи, відповідальність за порушення санітарно-гігієнічних вимог та техніки безпеки. Етика і деонтологія в діяльності операційної медсестри. Дотримання прав і свобод людини незалежно від національної, політичної і релігійної приналежності Права пацієнта і медичного працівника та закон захисту їх честі.

1.4. Організація роботи операційного блоку. Операційний блок поліклініки і стаціонару. Обов'язки старшої і чергової операційної медсестри

Лекція

Вимоги, планування, розташування, приміщення, призначення операційного блоку стаціонару і поліклініки: площа для одного операційного стола, опалення, вентиляція, освітлення вологість, обладнання, оснащення, температурний режим, режимні зони, розмежування в залежності від характеру операційного втручання. Види і частота прибирання. Бакконтроль. Устаткування. Правила поведінки персоналу в оперблоці, їх екіпіровка. Додаткові приміщення для зберігання операційного, м'якого інвентарю, перев'язувального і шовного матеріалу, їх приготування. Інструменти, їх назви, призначення, зберігання і догляд за ними, приготування їх до операції, стерилізація, методи контролю стерильності. Медикаменти операційного блоку, їх зберігання і облік. Обов'язки старшої та чергової операційної медсестер. Перев'язувальна стаціонару і поліклініки, їх розмежування, обладнання, інструментальне, матеріальне і медикаментозне забезпечення, перев'язувальні матеріали. Режим роботи, санітарно-гігієнічні вимоги до операційних.

Документація в операційному блоці та перев'язувальних, їх призначення. Техніка безпеки в оперблоці. Чинні накази МОЗ України та нормативні документи і посадові інструкції.

Практичні заняття

Знайомство з організації роботи старшої операційної та перев'язувальної медсестри, правилами поведінки, документацією, зберіганням доглядом та стерилізацією інструментів, операційного м'якого інвентарю, методами контролю стерильності, випискою та зберігання медикаментів, дотримання правил асептики і антисептики. Функціональні обов'язки старшої і чергової операційної медсестри, штати, графіки робіт. Дотримання санітарно-гігієнічного режиму, порядок медичного огляду персоналу. Правила забору бакпрепаратів на посів флори та гістологічне дослідження. Облік та зберігання господарського майна, контроль за його справністю. Види прибирань в операційному блоці.

1.5. Хірургічна інфекція її види та профілактика. Специфічна та гнилісна інфекція. ВІЛ і СНІД в хірургії

Лекції

Збудники хірургічної інфекції, джерела і шляхи поширення її види. Внутрішньолікарняна інфекція, бацилоносійство. Неклостридіальна, анаеробна і специфічна інфекція. Методи профілактики. Парантеральна інфекція в хірургії, шляхи зараження та профілактика. Гнійні захворювання шкіри та

підшкірної клітковини – фурункул, карбункул, абсцес, гідраденіт, флегмона, гнійний мастит, панарицій, гангрена. Правила забору гнійного матеріалу для визначення флори і чутливості до антибіотиків. Методи знезараження хірургічних інструментів, м'якого інвентарю, інших матеріалів після гнійних операційних втручань. Режим дезінфекції та використання дезінфікуючих засобів.

Практичні заняття

Правила знезараження приміщень, інструментів, забруднених препаратів. Знайомство з санітарно-гігієнічним режимом в операційному блоці та перев'язувальних, заходами боротьби з повітряно-крапельною інфекцією, правилами дотримання особистої гігієни працівниками операційного блоку. Дезінфікуючі засоби оперблоку, придбання, зберігання, використання та приготування.

1.6. Асептика і антисептика в операційному блоці

Лекція

Асептика. Визначення, способи асептики, устаткування. Передстерилізаційна обробка інструментів. Стерилізація ріжучих, колючих, фіксуючих інструментів, хірургічної оптики та оптичних апаратів, операційної білизни, халатів, перев'язувальних, гумових і синтетичних матеріалів, укладка в біксах їх маркування, режим стерилізування. Стерилізація шовного матеріалу, їх методи. Частота та методи контролю за стерильністю. Вимоги до рук операційної медсестри та їх підготовка до операції. Класичні і сучасні способи обробки рук, правила витирання рук рушником. Засоби для обробки рук, їх приготування, термін придатності. Приготування операційних столиків, правила їх накриття стерильними простирадлами, розміщення інструментів на них. Способи приготування операційного поля, їх методика та відмежування стерильними простирадлами, серветками.

Антисептика. Визначення, види. Класифікація антисептичних засобів, їх характеристика, використання та зберігання.

Практичні заняття

Засвоїти методи приготування рук до операції, дезрозчинів, операційної білизни та перев'язувального матеріалу, правила укладки їх в бікси, контроль стерильності матеріалу в біксах. Оволодіти методикою приготування операційного поля та відмежуванням його стерильними простирадлами. Правила і методика одягання стерильних халаті, масок, рукавичок та їх заміни в ході операції.

1.7. Знеболення в хірургії

Лекція

Поняття про біль, його види. Методи знеболення. Місцеве інфільтративне, регіональне (провідникове), внутрішньокісткове. Спинномозкова, епідуральна анестезія. Загальне знеболення – інгаляційний і неінгаляційний наркоз. Новокаїнові блокади – циркулярна, міжреберна, футлярна, шийно-вагосимпатична, паранефральна. Приготування, оснащення, медикаментозне забезпечення. Ускладнення при різних видах знеболення, їх профілактика.

Практичні заняття

Знайомство з апаратурою для проведення загального знеболення, зберіганням, доглядом та оцінками її справності. Методика проведення загального ендотрахеального та внутрішньовенного знеболення, медикаменти для їх проведення. Регіональне та місцеве знеболення, технічне та медикаментозне забезпечення, підготовка до їх проведення. Техніка проведення новокаїнових блокад, приготування хворих, положення їх під час виконання. Контроль за якістю медикаментів та справністю інструментів. Профілактика ускладнень.

1.8. Передопераційний і операційний період

Лекція

Передопераційний період, визначення, тривалість, завдання. Види операційних втручань. Показання до операції. Операційний період тривалість, можливі ускладнення та їх профілактика. Операційні доступи. Транспортування хворого в операційну. Методика перекладання хворого з візочка, або ліжка на операційний стіл, способи положень і фіксації хворого на операційному столі в залежності від методу та операційної ділянки. Оцінка стану хворого.

Практичні заняття

Участь операційної медсестри у обговоренні плану та термінів планових операційних втручань, приготування інструментів, операційної білизни, засобів для миття рук, їх обробка дезрозчинами, правила витирання рук після їх обробки. Час готовності операційної медсестри до операції, правила одягання стерильних халатів, рукавичок, приготування операційних столиків. Вибір положення хворого на операційному столі, їх фіксація профілактика ускладнень. Операційне поле, правила приготування та відмежування. Укладка інструментів на операційному столику та серветок, їх облік перед операцією. Контроль за дотриманням правил асептики всіх учасників операції. Методи і правила подачі інструментів хірургам, можливі травмування, їх профілактик. Спостереження за ходом операції, її етапами, поведінка медсестри при виникненні ускладнень або технічних труднощах в ході операції. Строгий облік інструментів та інших засобів перед завершенням операції

1.9. Післяопераційний період

Лекція

Визначення, тривалість. Ранні і пізні ускладнення, їх причини, прояви та профілактика (кровотечі, нагноєння ран, флебіти і тромбофлебіти, ТЕЛА, евентрації, відлежки, пневмонії).

Транспортування хворого в палату, або відділ інтенсивної терапії. Контроль за диханням і гемодинамікою, ознаки пробудження хворого з наркотичного сну.

Практичні заняття

Післяопераційні ускладнення – їх прояви, причини та профілактика. Контроль за дихальною і серцево-судинною системами після операції під загальним знеболенням, заходи профілактики ускладнень та надання допомоги при зупинці дихання та серцевої діяльності. Методика перекладання хворого з операційного стола на транспортний візок, або ліжко.

1.10. Десмургія

Практичні заняття

Перев'язувальні матеріали, вимоги до них. Види пов'язок. Правила бинтування, типи бинтових пов'язок. Не бинтові пов'язки. Реакція шкіри на клеолові і липкопластирні пов'язки. Гіпсові пов'язки. Визначення якості гіпсу, правила його зберігання, приготування гіпсових бинтів та лонгет. Техніка накладання та знімання гіпсових пов'язок. Ускладнення гіпсових пов'язок, їх профілактика, тактика і поведінки медсестри при їх виявленні. Сучасні фіксуєчі матеріали і засоби.

Матеріали для пов'язок. Вимоги до перев'язувального матеріалу, пов'язки на різні ділянки тіла хворого. Сучасні перев'язувальні та фіксуєчі матеріали.

1.11. Рани

Лекція

Визначення, класифікація ран за характером виникнення, забруднення та типом загоєння. Рановий процес, сучасна характеристика ранової інфекції. Вогнепальна рана. Первинна хірургічна обробка ран (ПХО), її мета та методика. Медикаментозне, інструментальне та матеріальне забезпечення операції ПХО, знеболення. Шов рани (первинний, вторинний, відтермінований). Дренування ран, засоби, методика. Лікування та способи загоєння ран. Загоєння ран залежно від віку, загального стану хворого, локалізації та фонових захворювань. Ускладнення ран.

Практичні заняття

Робота в чистій і гнійній перев'язувальних, приготування їх до проведення перев'язок, їх послідовність, Інструменти та перев'язувальний матеріал. Приготування стерильного перев'язувального столика, викладка інструментів та серветок. Назви і види медикаментів у перев'язувальній, їх зберігання та призначення. Первинна хірургічна обробка ран в операційній. Приготування інструментів та медикаментів. Шов рани: первинний, вторинний, відтермінований. Методика зняття швів з рани. Гнійна рана. Лікарські засоби для лікування ран.

1.12. Кровотечі

Лекція

Визначення, класифікація, причини виникнення. Загальні і місцеві ознаки кровотечі. Гемодинамічні розлади в залежності від величини крововтрати. Геморагічний шок. Методи зупинки зовнішніх кровотеч – тимчасові, остаточні. Перша допомога при легеневих, шлунково-кишкових, маткових, носових кровотечах. Кровотечі з периферичних артеріальних і венозних судин, методи зупинки. ДВС-синдром.

Судинний шов, лігатури і турнікети на судини, інструментальне і технічне забезпечення, ускладнення після накладання шва, їх профілактика.

Внутрішні кровотечі, причини, клініка, лікування. Кровотечі в час операції. Характеристика шовного матеріалу.

Практичні заняття

Розбір хворих з різними видами кровотеч. Методи зупинки зовнішніх кровотеч та ознаки внутрішніх. Приготування операційної, інструментів, білизни, шовного матеріалу при кровотечах. Особливості накладання судинного шва, ускладнення та їх профілактика.

1.13. Сучасні трансфузійні засоби та переливання крові

Практичні заняття

Інфузійні засоби, назва, поділ їх за механізмом дії – синтетичні, природні, поліглюкін, полімер, реополіглюкін, поліамін, препарати гідроксиетил крохмалю, розчини глюкози 5%, 10%, 20%, дисоль, трисоль, поляризуючі суміші, білкові препарати. Показання до застосування.

Групи крові, методика визначення, проби на індивідуальну і резус сумісність, методика їх проведення. Помилки при визначенні групової приналежності крові. Компоненти крові, показання до їх переливання, ускладнення при переливанні. Реакція організму на переливання крові. Ауто- і реінфузія крові, способи забору, оснащення. Юридична відповідальність, документація.

Демонстрація сучасних трансфузійних препаратів, їх застосування в залежності від механізму дії. Документація.

1.14. Фармакологічні засоби та препарати в хірургії

Лекція

Знеболюючі, антибіотики, антикоагулянти, дезагреганти, стероїди, нестероїдні протизапальні препарати, спазмолітики, дезінтоксикаційні, адсорбенти, сечогінні, серцеві препарати. Шляхи введення, показання до застосування, можливі ускладнення.

Практичні заняття

Ознайомлення з препаратами, які застосовуються в хірургії, приготування до їх використання. Оцінка їх якості, методика введення. Профілактика ускладнень.

1.15. Основи інтенсивної терапії і реанімації

Лекція

Визначення понять інтенсивної терапії і реанімації, ознаки термінального стану, причини. Способи штучної вентиляції легень, техніка. Ознаки зупинки серця, причини, зовнішній масаж серця, його техніка. Дефібриляція серця, правила безпеки для оточуючих. Клінічна і біологічна смерть, ознаки. Роль і участь операційної медсестри в реанімаційних заходах.

Практичні заняття

Вміти і знати оцінку стану хворого, оволодіти методами штучного дихання та зовнішнім масажем серця. Налагодження інтенсивної внутрішньовенної інфузії, знати лікарські засоби та їх призначення.

1.16. Операційне лікування хірургічних захворювань

Лекції

Анатомічні ділянки людського тіла, топографічна анатомія операційної ділянки.

Захворювання голови. Доброякісні пухлини м'яких тканин: атероми, ліпоми, фіброми. Запальні захворювання: фурункули, абсцеси, флегмони. Хірургічне лікування, приготування, етапи операції, технічне забезпечення. Пухлини привушної залози, особливості операції та інструментальне забезпечення. Захворювання голови, причини, клініка, показання до операції і їх види.

Захворювання органів ший. Зоб, його види, клініка, діагностика. Рак щитоподібної залози. Положення хворого на операційному столі, етапи операції, технічне і інструментальне забезпечення, завершення операції. Види пов'язок. Бокова кіста ший, причини, етапи операції. Фурункул, карбункул, флегмона ший. Операційне лікування, умови їх проведення, інструментальне і

медикаментозне забезпечення.

Пошкодження гортані, трахеї, стравоходу, причини, клініка. Сторонні тіла. Перша медична допомога. Трахеотомія, положення хворого, інструментальне і медикаментозне забезпечення, види трахеотомії, техніка виконання.

Операційні лікування хірургічних захворювань органів грудної клітки. Анатомічні ділянки грудної клітки. Спонтанний і травматичний пневмоторакс, клінічні ознаки, причини, перша медична допомога. Дренування плевральної порожнини, оснащення, приготування хворого, положення хворого під час дренування. Дренаж за Бюлау, оснащення. Положення хворого на операційному столі. Торакоскопія, торакотомія. Гідроторакс, емпієма плеври. Пункція плевральної порожнини, місця її виконання. Технічне і медикаментозне забезпечення.

Поранення серця, клінічні ознаки, тріада Бекка. Поведінка і готовність операційної медсестри до термінової операції та технічне забезпечення.

Гнійні та злякисні захворювання легенів. Лобектомія, пульмонектомія, операційні доступи, положення хворого на операційному столі, інструментальне і технічне забезпечення.

Доброякісні, злякисні та гнійні захворювання молочної залози. Причини, клінічні ознаки, способи діагностики, види операційних втручань. Етапи операції, інструментальне і технічне забезпечення, завершення операції. Пов'язки на молочну залозу.

Операційне лікування захворювань органів черевної порожнини. Анатомічні ділянки живота, його ділянки, операційні доступи, приготування хворого і черевної стінки до операції. Грижі черевної стінки, класифікація, ускладнення, показання до операції. Хірургічні методи лікування гриж різних локалізацій, сучасні операційні втручання, пластичні матеріали, етапи операції. Защемлена грижа, особливості і етапи операції. Пупкові грижі, методи операції.

Операції на шлунку і ДПК. Виразкова хвороба, ускладнення. Методи закриття перфораційного отвору шлунка і ДПК. Етапи операції. Резекція шлунка, етапи операції, технічне та інструментальне забезпечення. Ваготомія, її види, дренуючі операції на шлунку. Операції при виразках шлунка і ДПК, ускладнених кровотечами, малоінвазивна хірургія захворювань шлунка і ДПК. Рак шлунку. Операційні і післяопераційні ускладнення.

Гострі і хронічні захворювання позапечінкових жовчевих шляхів, причини, клініка. Операції на поза печінкових жовчевих шляхах. Холецистектомія, способи, інструментальне і технічне забезпечення, операційні доступи, етапи операції, її завершення. Лапароскопічна холецистектомія.

Операції на кишках. Злукова хвороба, види операцій. Кишкова непрохідність, її види. Приготування до операції, технічне і інструментальне забезпечення, етапи операції. Ентеротомія, тюбаж кишки, ентеростомія, резекція, завершення операції. Дивертикул Меккеля. Геміколектomia, резекція товстої кишки, колостома. Етапи операції.

Гострий апендицит – клініка, діагностика, ускладнення. Апендектомія. Операційні доступи, методи операції, етапи, завершення. Ускладнення гострого апендициту та їх лікування.

Захворювання прямої кишки, геморой, анальні тріщини, поліпи, рак. Операція на прямій кишці. Види приготування хворого, положення на операційному столі. Технічне і інструментальне забезпечення. Ендоскопічна хірургія товстої кишки.

Перитоніт – види, причини, клініка, операційні доступи, технічне, матеріальне і медикаментозне забезпечення, етапи операції, лаваж і дренаж черевної порожнини, завершення операції, дронування черевної порожнини. Пельвіперитоніт, показання до операції. Програмовані і вимушені релапаротомії.

Евентрація. Її види, операційні втручання.

Операції на статевих та сечовидільних органах. Фіброміома матки, кісти яйників, розрив маткової труби. Приготування хворих до операції, положення на операційному столі, етапи операції, технічне і інструментальне забезпечення.

Цистостома, хід операції. Простатектомія. Водянка яєчок, фімоз і парафімоз, види операцій, показання. Нефректомія. Положення хворого на операційному столі.

Операції на периферичних кровоносних судинах. Варикозна хвороба нижніх кінцівок, тромбофлебіт. Показання до операції, методи операційних втручань, положення хворого на операційному столі, приготування операційного поля, інструментальне і технічне забезпечення, знеболення, ускладнення, завершення операції.

Тромбози венозних і артеріальних кровоносних судин, причини, клініка. Артеріотомія, тромбектомія, технічне і інструментальне забезпечення. Судинний шов.

Операції при захворюваннях і травми кінцівок. Остеомієліт, трепанація кістки, ампутації, фаланг, кінцівок. Переломи кісток. накладання скелетного витягу, остеосинтез. Приготування хворого, технічне і інструментальне забезпечення, етапи операції.

Практичні заняття

Приготування операційної до різних видів операційного втручання залежно від назви операції, їх об'єму. Положення хворих на операційному столі, профілактика ускладнень, підбір інструментів для певного виду операції та забезпечення м'яким інвентарем. Приготування операційного поля. Малоінвазивна хірургія при операціях на органах черевної порожнини – ендоскопічна та лапароскопічна хірургія. Знання етапів операції та їх завершення. Готовність операційної медсестри при появі ускладнень під час операції. Клінічні розбори хворих, участь в операціях.

1.17. Травматичні ушкодження

Лекції

Травма грудної клітки – види, класифікація, клінічні ознаки. Перелом ребер – їх види, клінічні ознаки, перша медична допомога. Види знеболення. Множинні переломи ребер, способи фіксації. Гемоторакс, гемопневмоторакс, їх види, способи лікування. Поранення легень, підшкірна емфізема. Перша медична допомога. Показання до операції, положення хворого на операційному столі. Технічне, інструментальне забезпечення. Етапи операції і способи їх завершення. Дренування плевральної порожнини.

Травма живота – причини, класифікація, види. Клінічна симптоматика, методи обстеження. Лапароцентез і лапароскопія в діагностиці ушкоджень. Показання до операції. Приготування хворого. Технічне оснащення і медикаментозне забезпечення. Розрив печінки, селезінки, операційні доступи, забір крові для аутогемотрансфузії, операційні втручання. Травматичні ушкодження кишок. Інструментальне забезпечення. Етапи операції. Завершення операцій.

Практичні заняття

Демонстрація потерпілих, участь в проведенні торакоскопії плевральної порожнини, дренуванні та торакотомії.

Демонстрація та розбір потерпілих з різними видами травматичних уражень, участь при обстеженні, лапароцентезі, лапароскопії. Участь у приготуванні та проведенні операційних втручаннях. Профілактика ускладнень.

1.18. Термічні та хімічні ушкодження

Лекція

Опіки і відмороження. Види, ступені ураження, клінічні ознаки, причини інтоксикації. Визначення величини опікової поверхні. Тактика лікування, показання до операції і їх види. Сучасні способи закриття опікової поверхні.

Практичні заняття

Операції при термічних і хімічних ураженнях. Перша медична допомога. Операція – некректомія, ампутації, пересадка шкіри. Приготування хворого, технічне та інструментальне забезпечення. Участь слухачів в проведенні операційних втручаннях.

РОЗДІЛ II

НЕВІДКЛАДНА МЕДИЧНА ДОПОМОГА

2. 1. Принципи і порядок надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі

Лекція 1

Початкові дії медичних працівників у випадку невідкладного стану постраждалого.

Характеристика термінальних станів. Основні принципи реанімаційних заходів при порушенні дихання та кровообігу.

Надання домедичної допомоги постраждалим при несприятливих зовнішніх факторах навколишнього середовища (термічна та холодова травма, утоплення, удушення, електротравма).

Лекція 2

Травми. Відкриті та закриті пошкодження. Вогнепальна рана.

Мінно-вибухові та осколкові ушкодження.

Черепно-мозкова травма. Травми грудної клітки (пневмоторакс). Травма хребта. Травматичний шок. Шкала Глазго. Політравма, комбінована травма.

Ознаки відкритих і закритих переломів. Краш – синдром. Алгоритм невідкладної допомоги.

Синдром «гострого живота». Алгоритм невідкладної медичної допомоги.

Лекція 3

Гостра судинна недостатність: непритомність, колапс, шок. Стенокардія. Гострий інфаркт міокарду. Клінічний перебіг та атипові форми.

Гіпертензивні кризи (I і II типу). Клінічні прояви. Гострі порушення мозкового кровообігу .

Діагностика ком при цукровому діабеті (гіпо- та гіперглікемічна коми). Алгоритм надання невідкладної допомоги.

Лекція 4

Загальні принципи надання невідкладної допомоги при гострих отруєннях, укусах тварин та комах.

Алгоритм надання невідкладної допомоги при отруєнні невідомою речовиною.

Алгоритм надання невідкладної допомоги при укусах.

Алгоритм надання невідкладної допомоги при анафілактичному шоці.

Лекція 5

Організація і порядок надання медичної допомоги цивільному населенню та військовим в зоні збройних конфліктів.

Початковий алгоритм дій при наданні невідкладної допомоги в зоні вогневого контакту (ТССС – Tactical Combat Casualty Care).

Ураження бойовими отруйними речовинами. Заходи колективної та індивідуальної безпеки при наданні домедичної допомоги.

Практичне заняття 1

Основні принципи реанімаційних заходів при порушенні дихання та кровообігу у дорослих (ланцюг виживання) на догоспітальному етапі

Алгоритм базової серцево-легеневої реанімації (BLS).

Порядок надання невідкладної медичної допомоги постраждалим та хворим на догоспітальному етапі.

Проведення первинного та вторинного огляду постраждалого.

Практичне заняття 2

Гостра кровотеча. Невідкладна допомога при зовнішній та внутрішній кровотечі. Методи тимчасової зупинки кровотечі. Правила накладання кровоспинного джгута (джгут САТ Turniquet, джгут Есмарха).

Практичне заняття 3

Принципи медичного сортування при масових ураженнях (START).

Дорожньо-транспортна пригода. Алгоритм допомоги.

Транспортна іммобілізація.

РОЗДІЛ III

ІНФЕКЦІЙНА БЕЗПЕКА. ІНФЕКЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ

Лекція 1

Санітарно-протиепідемічний режим в закладах охорони здоров'я. Асептика і антисептика. Гігієнічна антисептична обробка рук.

Лекція 2

Внутрішньолікарняні інфекції їх актуальність на сучасному етапі, причини виникнення, профілактика. Дезінфекція. Стерилізація. Контроль якості передстерилізаційного очищення та стерилізації.

Лекція 3

Парентеральні інфекції: ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити В, С, Д. Профілактичні заходи спрямовані на попередження виникнення інфекції. Екстерна постконтактна профілактика ВІЛ-інфекції при виконанні професійних обов'язків.

РОЗДІЛ ІV ПРИРОДНЕ ПЛАНУВАННЯ СІМ'Ї

4.1. Біологічні основи плідності жінки та чоловіка

Лекція

Надійність існуючих методів планування сім'ї та критерії їх відбору.
Короткий аналіз існуючих методів контрацепції.

Будова і функції чоловічої статеві сфери. Особливості статевого дозрівання чоловіків. Гормональна регуляція чоловічої плідності. Будова і функції жіночої статеві сфери. Особливості статевого дозрівання дівчат. Фізіологія менструального циклу. Гормональна регуляція менструального циклу. Тривалість репродуктивного періоду у жінок. Відмінність чоловічої і жіночої плідності.

Запліднення, імплантація, вагітність.

Аборт. Соціальні, медичні та релігійні аспекти проблеми.

Основні показники репродуктивного здоров'я.

4.2. Природні методи розпізнавання плідності

Лекція

Історія природних методів планування сім'ї. Календарний метод (метод Кнауса-Огіно), метод спостереження за цервікальним слизом (метод Біллігса), температурний метод (метод Дюрінга). Симптоматермальні методи планування сім'ї. Різновиди симптоматермальних методів планування сім'ї – австрійський (Ретцера), бірмінгемський (Дж. Кіплей та А. Флінн), американський (Ліги “Подружжя Подружжю”) та інші.

4.3. Симптоматермальний метод

Лекція

Симптоматермальний метод: спостереження за цервікальним слизом, базальною температурою, станом шийки матки.

Визначення плідних та неплідних днів циклу.

Різні форми циклів у житті жінки.

РОЗДІЛ V

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ БІОМЕДИЧНОЇ ЕТИКИ

5.1. Психологія та етика в медсестринстві. Моральність людських дій в біомедичній галузі та охороні здоров'я

Лекція

Психологічні аспекти етики та деонтології. Основні закономірності психології хворої людини, психологічні типи реагування на хворобливий стан. Значення принципів біоетики та загальні напрямки її розвитку.

5.2. Психологічні аспекти спілкування

Лекція

Основні психологічні компоненти спілкування. Особливості спілкування: медичної сестри: з пацієнтом, його родичами, та персоналом закладу охорони здоров'я.

Синдром емоційного вигорання медичного працівника. Способи психологічної допомоги при синдромі емоційного вигорання, його профілактика та корекція.

РОЗДІЛ VI

ОСНОВИ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ

6.1. Використання комп'ютерної техніки в медицині

Практичні заняття

Основні теоретичні відомості про базові аспекти інформатики: програмне та апаратне забезпечення ПК, поняття про електронний документообіг, та засоби передачі інформації. Застосування інформаційних технологій у сучасній медицині. Основні прийоми і методи роботи з операційною системою Windows, прикладними програмами пакету Microsoft Office (за основу взято текстовий редактор MS Word 2010).

ЛІТЕРАТУРА

1. Антологія біоетики (за ред. Ю.І.Кундієва). Львів, –2003.
2. Бурих М.П Технологии хирургических операций(справочник) М.,–2005.
3. Ваврик Ж.М. Лекції з хірургії. Тернопіль,–2000.
4. Василенко В.А. Справочник операционной и перевязочной сестри. Рост.на Дону,–2008
5. Возьмитина А.В. Усевич Т.Л. Медсестра хирургического профиля. Рост.на Дону,–2002.
6. Дан Г.П. Етика для лікарів, медсестер і пацієнтів. Львів.–2008.
7. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): /Методичний посібник/ В.О.Крилюк, В.Д.Юрченко, А.А.Гудима та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
8. Екстрена медична допомога (вибрані аспекти) навчальний посібник Всеукраїнська Рада реанімації (ресусцитації) та екстреної медичної допомоги – Донецьк: Лондон ХХІ, 2014 – 320 с.
9. Кіт О.М., Ковальчук О.Л. та ін. Медсестринство в хірургії. Тернопіль, 2002р.
10. Кіт О.М., Ковальчук О.Л. та ін. Хірургія. Тернопіль. 2004 р
11. Кудрявцева Т.О. Сестринський процес. Київ, 2001.
12. Мюллер З. Неотложная помощь. М., 2005.
13. Назар П.С., Віленський Ю.Г. Основи медичної етики. К.Здоров'я, 2002р.
14. Смирнова З.М., Алтинбекова З.Б. Посібник з медсестринського процесу. К.: Здоров'я, 2002.
15. Справочник операционной и перевязочной сестри. Донецк, 2004.
16. Стандарт підготовки І-СТ-3: Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини Військово-медична підготовка /навчальний посібник/. Гут Т.М. Гут Р.П. – К.: ВСВ „Медицина“, 2010 – 304 с.
17. Стандарт підготовки І-СТ-3: Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини (видання 2). К: «МП Леся», 2015 – 148 с.
18. Тарасюк В.С. Клінічне медсестринство в хірургії. К., 2006р.
19. Турак Й.А. Етичні та правові засади медичного втручання. Ужгород, 2002р.
20. Франтзайдес К. Лапароскопическая и торакоскопическая хирургия. Санкт-Петербург, 2000.
21. Шегедин М.Б. Історія медицини і медсестринства. Тернопіль, 2003.